

Laagdrempelige steunpunten: herstel versterken door domeinoverstijgende samenwerking. *Hoe doe je dat?*

Christine Kuiper (kenniscentrum Phrenos) & Evelien Hulshof (projectcoördinator laagdrempelige steunpunten centraal Gelderland)

Programma

- Welkom en verwachtingen
- Waarom laagdrempelige steunpunten?
- In gesprek met Evelien Hulshof en de projectcoördinator
- Checklist: hoe scoort jouw werkgebied? Incl. uitwisseling en reflectie
- Afronding: welke actie neem je mee?

Waarom laagdrempelige steunpunten?

Vanuit het Integraal Zorgakkoord (IZA) zijn laagdrempelige steunpunten belangrijk omdat zij bijdragen aan de beweging van zorg naar gezondheid, herstel en preventie. Ze vormen een schakel tussen inwoners, sociale basis en formele zorg, en helpen om mentale problemen eerder op te vangen voordat zwaardere zorg nodig is.

- Mensen zoeken vaak laat hulp door schaamte, wantrouwen of ingewikkelde toegang.
- Problemen escaleren daardoor sneller naar crisis, schulden of uitval.
- Mensen met complexe problematiek vallen regelmatig tussen wal en schip.
- Laagdrempelige steunpunten bieden een veilige plek zonder verwijzing of indicatie.
- Ze versterken herstel en participatie.

Kernboodschap:

'Dichtbij, toegankelijk en mensgericht: voorkomen in plaats van escaleren.'

Laagdrempelige steunpunten zijn....

- Laagdrempelig en toegankelijk voor iedereen, met speciale aandacht voor mensen met (ernstige) psychische en sociaal-emotionele kwetsbaarheid en hun naasten.
- De focus ligt op ruimte maken voor mensen en hun ervaringskennis. Ontmoeting en verbinden door erkenning en herkenning (delen verhalen).
- Emancipatoir grassroot karakter. Door: leren, herstel en ontwikkeling, waarbij zowel bezoekers als medewerkers bijdragen en eigenaarschap delen.
- Ondersteuning is gebaseerd op persoonlijke behoeften, zonder vaste protocollen, werkend vanuit gelijkwaardigheid, wederkerigheid en collectieve ervaringskennis.
- Ervaringsdeskundigen nemen de leiding en samenwerking met formele en informele partners zorgt voor goede afstemming en doorverwijzing indien nodig.

Vragen die kunnen leven

- Wat is het verschil tussen een steunpunt, herstelacademie en zelfregiecentrum?*
- Welke groepen bereiken we nog onvoldoende?*
- Hoe zorgen we voor inclusie en toegankelijkheid?*
- Hoe blijft ervaringsdeskundigheid écht leidend?*
- Hoe kijken we naar kwaliteit zonder bureaucratie?*

Tien punten (NVZH/IZA werkgroep)

- ✓ Laagdrempelig en toegankelijk voor iedereen, speciaal voor mensen met psychische of sociaal-emotionele kwetsbaarheid en hun naasten.
- ✓ Gericht op herstel, ontwikkeling en zelfregie — meer dan alleen ontmoeting of koffie.
- ✓ Co-creatie en gezamenlijk eigenaarschap: iedereen heeft iets te halen én te brengen.
- ✓ Ondersteuning sluit aan bij behoeften van mensen zelf.
- ✓ Collectieve ervaringskennis staat centraal.
- ✓ Wederkerigheid en gelijkwaardigheid vormen de basis.
- ✓ Mensen worden gezien als mens, niet als cliënt of hulpverlener.
- ✓ Werken vanuit “wat past bij jou”, zonder rigide protocollen.
- ✓ Ervaringsdeskundigen/ervaringswerkers zijn in de lead.
- ✓ Nauwe samenwerking met sociaal domein, welzijn, huisartsen en zorgpartners.

Stand van zaken

Groei laagdrempelige steunpunten in Nederland (2025–2026)

- Aantal laagdrempelige steunpunten groeide van **278** naar → een stijging van **meer dan 14%**
- Twee derde van de steunpunten is:
 - kleinschalig
 - wijkgericht
 - dichtbij inwoners georganiseerd
- Steunpunten worden steeds zichtbaarder voor:
 - gemeenten
 - GGZ
 - huisartsenzorg
 - sociaal werk

Volgende stap binnen het IZA

- kennisdeling en informatie-uitwisseling
- betere positionering en zichtbaarheid
- versterken van regionale netwerken

[Bron: Loket Laagdrempelige Steunpunten](#)

Vragen aan Evelien

- Kun jij jezelf voorstellen?
- Hoe kijk je naar deze ontwikkeling?
- Wat betekent dit voor de mensen om wie het gaat?
- Welke varianten van laagdrempelige steunpunten zien we al in Nederland?
Wat zijn mooie voorbeelden?
- Als je kijkt naar de 10 punten, welke zorgen heb je dan?
- Hoe ben jij zelf aan de slag in jouw regio?
- Als je kijkt naar de domeinoverstijgende samenwerking die dit vraagt, wat valt jou dan op? Hoe kunnen we samen écht transformeren?
- Wat is jouw droom?
- Wat wil je mensen hier tot slot meegeven?

Checklist: 10 kenmerken van laagdrempelige organisaties

Gebaseerd op de publicatie *Handvatten netwerk laagdrempelige steunpunten (IZA-werkgroep Laagdrempelige steunpunten, 2023)* is deze zelfscan ontwikkeld. De scan helpt betrokkenen om samen inzicht te krijgen in de huidige situatie, het gesprek te voeren over sterke punten en ontwikkelkansen, en de voortgang in de tijd te volgen.

Locatie die je scoort:

Instructie:

Scor elk kenmerk op een schaal van 1 t/m 5 (1 = onvoldoende, 5 = uitstekend). Gebruik de kolom *Opmerkingen/Actiepunten* om verbeterkansen te noteren.

Nr.	Kenmerk	Toelichting	Score (1-5)	Opmerkingen / Actiepunten
1	Voor iedereen laagdrempelig toegankelijk in het bijzonder voor mensen met (ernstige/ langdurige) psychische of sociaal-emotionele kwetsbaarheid en hun naasten.	Is het makkelijk om binnen te komen, zonder indicatie of verwijzing?	☐	
2	Gericht op leren, herstel en ontwikkeling. Het biedt méér dan alleen een luisterend oor of koffie.	Biedt het initiatief meer dan ontmoeting of ondersteuning?	☐	
3	Bezoekers/deelnemers én medewerkers/ervaringsdeskundigen hebben iets te halen én te brengen: Co-creatie en gezamenlijk eigenaarschap.	Worden deelnemers actief betrokken bij organisatie of activiteiten en is er sprake van gedeeld eigenaarschap?	☐	
4	Vraaggestuurde ondersteuning. De ondersteuning (het aanbod) krijgt vorm vanuit de behoeften van de mensen.	Wordt het aanbod gevormd vanuit de behoeften van de mensen zelf?	☐	
5	Gelijkwaardige benadering. Er is sprake van wederkerigheid en gelijkwaardigheid, op basis van wederzijds begrip, herkenning en erkenning.	Is er een cultuur van gelijkwaardigheid in de verhouding tussen deelnemers en medewerkers Wordt iedereen gezien als mens, niet als cliënt of hulpverlener?	☐	
6	Wederkerigheid en erkenning.	Kunnen deelnemers elkaar ook ondersteunen? In hoeverre wordt deze erkenning en herkenning gestimuleerd?	☐	
7	Ruimte voor eigen tempo en invulling. Er wordt gewerkt vanuit 'wat past bij jou', zonder rigide stappenplannen of protocollen.	Zijn procedures minimaal en flexibel? Kunnen mensen zelf kiezen hoe en wanneer ze meedoen?	☐	
8	In het initiatief wordt (collectieve) ervaringskennis samengebracht en benut.	Wordt ervaringsdeskundigheid ingezet en gedeeld?	☐	
9	Ervaringsdeskundigen zijn in de lead.	Hebben mensen met ervaringsachtergrond een actieve en/of sturende rol in het initiatief?	☐	
10	Samenwerking met (formele en informele) keten-/ecosysteempartners (sociaal domein, welzijn, huisartsen, zorgaanbieders etc.).	Is er verbinding met formele en informele netwerkpartners zodat doorverwijzing of aansluiting mogelijk is?	☐	

Totaalscore: _____ / 50

Sterke punten:

.....

Verbeteracties / Volgende stappen:

.....

kenniscentrum
phrenos

Hoe kun je dit realiseren?

- Met een gezamenlijk dialogisch bouwtraject van relevante partijen, ervaringsdeskundigen in the lead!
- Vier sessies van maximaal drie uur, gebaseerd op vier bouwstenen waarin ervaringskennis altijd een onderdeel vormt. Naast de bijeenkomsten gaan partijen zelf aan de slag met opdrachten in dit kader vanuit hun eigen praktijk.

Bouwsteen 1: Kennismaking, dialoog en gezamenlijke beeldvorming

Bouwsteen 2: Inventarisatie Behoeften

Bouwsteen 3: Invulling van de steunpunten/steunpunt ecosysteem

Bouwsteen 4: Formuleren van een onderbouwd en gedragen actieplan en aan de slag!

- Terugkomsessies om samen te evalueren en door te ontwikkelen (lerende praktijk)

Stellingen

- Mijn praktijk is een “grass root” praktijk waar deelnemers zelf in de lead zijn.
Mijn praktijk voldoet aan de tien punten van een laagdrempelige steunpunt
Mijn praktijk bereikt mensen die anders niet bereikt worden
Mijn praktijk bereikt verbind mensen die fors psychiatrisch ontwricht zijn of zijn geweest incl. verslaving.
Mijn praktijk doen we alles in co-creatie
Mijn praktijk is open en gastvrij en mensen hoeven geen verwijzing te hebben om deel te nemen
In mijn praktijk zijn ervaringsdeskundigen door de hele organisatie in de leiding, inclusief het management